

Anna Wolikowska, Edyta Romanczuk-Ozdoba

Ogródek u Gryfitów i inne działania proekologiczne w Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Słupsku

Dziecko potrzebuje żyć zgodnie z naturą, a nie tylko poznawać przyrodę.

Maria Montessori

Obecnie wiodącą rolą edukacji jest wzrost świadomości młodych ludzi w zakresie zachowania zasobów środowiska przyrodniczego. Przekazywanie wiedzy na temat ekologii i uświadamianie dzieci o wpływie naszych działań na środowisko, nie tylko uczy je wrażliwości, ale także odpowiedzialności za Ziemię. Jest niezbędne, aby kształtować właściwe nawyki, które przełożą się na codzienne zachowania przyjazne naturze.

Dzieci rozpoczynają naukę postaw proekologicznych już w przedszkolu, w szkole następuje dalszy rozwój i pogłębianie w tym zakresie wiedzy. Cały system działań zamyka się, gdy wszystko to przenoszone zostaje na dom rodzinny. Pozwólmy dzieciom działać, wspierajmy je w realizacji pomysłów ratujących planetę. Czasami wystarczy po prostu nie przeszkadzać.

Greta Thunberg, szwedzka nastolatka, na początku szczytu klimatycznego ONZ w Nowym Jorku w 2019, zwracając się do polityków, powiedziała: „Zawodzicie nas, ale nasza generacja bacznie was obserwuje. Jeśli zdecydujecie nadal nas zawodzić, to obiecuję: nigdy wam nie wybaczymy”.

My w „Piątce” bardzo się staramy, aby nasi uczniowie nie wypomnieli nam, że za mało robimy w sprawie ekologii, że zawiedliśmy. U nas edukacja ekologiczna ma uświadomić dzieciom, młodzieży konieczność podjęcia konkretnych działań zapobiegających dalszej

degradacji środowiska. Organizujemy wiele cyklicznych imprez ekologicznych, za każdym razem w inny, innowacyjny sposób. Są to akcje typu: *Dzień Ziemi*, czy *Sprzątanie Świata*. Chętnie organizujemy zbiórki surowców wtórnych: makulatury, elektrośmieci, zakrętek, zużytych baterii, płyt CD, dzięki którym zmniejszy się negatywny wpływ człowieka na środowisko. W tym roku przed naszą szkołą stanął pojemnik – serce – na plastikowe nakrętki. Wspomagamy więc nie tylko środowisko naturalne, ale również potrzebujących – z pieniędzy uzyskanych za nakrętki dofinansowywana jest rehabilitacja niepełnosprawnych dzieci ze szkoły.

Z kolei w ramach Międzynarodowego Dnia Krajobrazu uczniowie biorą udział w akcji „Leśne porządki”, która ma na celu sprzątanie lasu w okolicach Lasku Południowego, a także w akcji sadzenia lasu. Głównym organizatorem jest fundacja Inicjatyw Niekonwencjonalnych „Sub Ventum”, Park Krajobrazowy „Dolina Słupi” oraz Nadleśnictwo „Leśny Dwór”.

Ponadto w ramach programu *eTwinning* podejmowaliśmy proekologiczne inicjatywy, projekty związane z ekologią w UE. Inną niezwykle ciekawą inicjatywą w naszej szkole był projekt „Szkolne Safari”. To edukacyjna przygoda z parkami narodowymi. Dzieci ze szkół podstawowych w Polsce i w Tanzanii (Afryka) „wyruszają” na safari do parków narodowych, poznają przyrodnicze piękno swoich krajów i przygotowują prezentacje opowiadające o dzikich królestwach – odwiedzanych parkach. Projekt zrealizowaliśmy we współpracy z Krystianem Tyrańskim – podróżnikiem, prezydentem radiowym, twórcą programów edukacyjnych i artystycznych dla dzieci. Projekt zakładał założenie Dziecięcego Parku Narodowego i obserwację przyrody na tym terenie. Do obserwacji i badań przyrodniczych został wybrany niewielki obszar w pobliskim lesie i otrzymał nazwę Dziecięcy Park Narodowy „Leśna Polana”. Uczniowie zorganizowali także zbiórkę funduszy na filtry do wody dla dzieci z Kidongo (Tanzania) oraz na wyprawę dla dzieci z SP w Kwamneke (Tanzania) do Parku Narodowego Saadane.

W naszej szkole kształtowanie postaw proekologicznych idzie w parze z uświadomieniem młodego pokolenia na potrzeby innych i naukę empatii. Do akcji proekologicznych włącza się też Szkolny Klub

Wolontariatu „Pomocna dłoń”. Oprócz porządków wokół terenu szkoły uczestniczył w *Ogólnopolskiej Akcji sadziMY z Prezydentem*. Sadzonki klonów podarowała Fundacja Wspierania Inicjatyw Niekonwencjonalnych „Sub Ventum” i Nadleśnictwo Leśny Dwór. Każde drzewko otrzymało wyjątkowe imię: *dobro, szczęście, miłość, anioł, współpraca, przyjaźń, pomoc, empatia, piękno, zaufanie, radość, troska, współczucie, uśmiech*, tworząc Aleje Dobrych Serc. Członkowie Szkolnego Klubu Wolontariatu sadzili też cebulki żonkili – kwiatów symbolizujących nadzieję w walce z chorobą nowotworową. Kwiaty są ścinane wiosną, a pieniądze uzyskane z ich sprzedaży przekazujemy na słupek hospicjum.

Życie w zgodzie z naturą rozumiemy także jako propagowanie aktywnego wypoczynku na świeżym powietrzu, dlatego nasi uczniowie często uczestniczą w zajęciach w gospodarstwach ekologicznych, na ścieżkach edukacyjnych czy w plenerowych grach edukacyjnych.

Ekologicznych przedsięwzięć w okresie dwudziestu paru lat działalności naszej szkoły jest tak wiele, że nie sposób wszystkich wymienić.

Tereny szkolne, poza oczywistą funkcją edukacyjną, stwarzają możliwość wspólnej pracy rodziców, dzieci i nauczycieli. To nie tylko miejsce do prowadzenia lekcji na świeżym powietrzu, ale również sposób na integrację całej społeczności szkolnej, a także społeczności lokalnej – mieszkańców dzielnicy, sąsiadów szkoły.

Szkoła może się pochwalić własnym ogródkiem – takim z prawdziwego zdarzenia. Pomysł na szkolny ogródek pojawiał się wielokrotnie, aż w roku 2016 przystąpiliśmy do jego realizacji. Okazało się, że jest to przedsięwzięcie bardzo ambitne i wymagające wielu konstruktywnych rozwiązań. Projekt nasadzeń stworzył dla nas nieodpłatnie architekt krajobrazu, pan Rafał Nastalski. Nasze założone cele to:

- nauka produkowania ekologicznej, zdrowej żywności;
- obserwacja organizmów żywych – mały ogród jest siedliskiem owadów i ptaków;
- doskonalenie zdolności technicznych i manualnych poprzez współuczestniczenie w budowie np. domków dla trzmieli, zapylaczy, ptaków, miejsca bezpiecznego zimowania jeży;
- pogłębianie wiedzy poprzez własną obserwację i doświadczenia biologiczne o ochronie zasobów środowiska, m.in. zachowaniu równowagi wodnej, emisji dwutlenku węgla, zmianach klimatu;
- powiązanie praktycznej nauki z przyjemnością przebywania na terenie szkolnym na każdym etapie swojej edukacji;
- kształtowanie szacunku dla świata roślin i zwierząt poprzez zaangażowanie uczniów w prace;
- możliwość prowadzenia zajęć w przestrzeni ogrodowej.

Tworzenie ogródka rozpoczęliśmy od wyznaczenia miejsca i pozyskania funduszy. Niezbędne do realizacji naszych przedsięwzięć środki finansowe i materiały pozyskujemy w wyniku różnorodnych akcji szkolnych, m.in. festynów ekologicznych. Ponadto wspiera nas Rada Rodziców Szkoły. Ważnym partnerem są lokalne firmy, głównie Scania, skąd dostaliśmy skrzynie na warzywa, zbiornik na wodę opadową i drewno na ławki oraz stolik. Pomaga nam także Fundacja Wspierania Inicjatyw Niekonwencjonalnych „Sub Ventum”. Dzięki pozyskanym funduszom postawiliśmy płot i tunele foliowe na warzywa.

Oczywiście nasz „Ogródek u Gryfitów” znajduje się w ciągłej fazie dynamicznego rozwoju. Uczniowie bardzo angażują się w prace ogródkowe, wielu z nich po raz pierwszy ma tu kontakt z ogrodnictwem. Ta fascynacja przekłada się na wiele aspektów szkolnego i pozaszkolnego życia: *rozmowy o zdrowej, ekologicznej żywności, uprawa warzyw jako wspaniały sposób na spędzanie czasu na świeżym powietrzu z rodziną i przyjaciółmi*.

Wielu rodziców przychodzi do ogródka z dziećmi, zwłaszcza w okresie wakacyjnym często angażują się w prace ogródkowe. Poza aspektami edukacyjnymi, ogródek szkolny jest miejscem, w którym przebywanie daje uczniom i ich rodzicom wiele radości. Nasz ogródek to miejsce służące do obserwacji przyrodniczych i meteorologicznych, ale to też miejsce wypoczynku i rekreacji.

Innowacja wspiera również naukę języków obcych – uczniowie samodzielnie przygotowują tabliczki z nazwami roślin w języku polskim, angielskim i niemieckim, a w tym roku także i w języku ukraińskim. Wykonują prezentacje i gazetki tematyczne związane z ogrodnictwem.

Mimo zamknięcia szkół i prowadzenia nauki zdalnej w okresie pandemii szkolny ogródek tętnił życiem. Okazało się, że jest on nam niezbędny jak „oddychanie” i bez niego nie umiemy już żyć. Więc z maseczką na twarzy, z zachowaniem należytej ostrożności wędrowali uczniowie i nauczyciele do ogródka, żeby choć przez chwilę poczuć się „normalnie”. My po prostu kochamy nasz „Ogródek u Gryfitów”. A kiedy dzieci proszą: *chodźmy do ogródka*, a pracę w nim traktują jak dobrą zabawę, relaks i wytchnienie od „normalnych” lekcji, to czujemy, że było warto!

W tym roku szkolnym założyliśmy sad. Na razie jest w nim nasadzonych 11 drzewek owocowych, które otrzymaliśmy od Rady Rodziców Szkoły oraz ponad 20 różnych odmian jabłoni, które udało nam się pozyskać w akcji „Odpad zdasz, drzewko masz!”, w ramach świętowania Dnia Ziemi zorganizowanej przez Fundację EMKA pod patronatem NFOŚiGW. W sadzie odbywać się będą zajęcia dydaktyczne w cieniu drzew, przy dźwiękach przyrody, gdzie nagrodą za pracę podczas lekcji będzie nie ocena tylko owoc.

Apetyt rośnie w miarę jedzenia, więc planów na przyszłość jest wiele, m.in: łąka kwietna – gdzie uczniowie mogą prowadzić obserwacje biologiczne czy strefa dla ptaków i motyli – część ogrodu, na której znajdują się gatunki szczególnie wabiące te zwierzęta.

Edukacja proekologiczna jest częścią szkolnej edukacji prozdrowotnej realizowanej w naszej szkole na wszystkich poziomach nauczania. Stanowi też bardzo ważny element programu profilaktyczno-wychowawczego szkoły. Z tego powodu przystąpiliśmy do Ogólnopolskiego Programu „Szkoła Promująca Zdrowie”. 23 listopada 2021 r. Wojewódzka Kapituła ds. Szkół Promujących Zdrowie przyznała nam Wojewódzki Certyfikat „Szkoły Promującej Zdrowie”. Jest to dla nas ogromne wyróżnienie, radość i powód do dumy.

Anna Wolikowska

Nauczyciel przyrody, geografii i biologii. Od 22 lat pracuje w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 5 w Słupsku. Koordynator projektu Szkoła Promująca Zdrowie, a także koordynator Szkolnego Koła Wolontariatu „Pomocna dłoń”. Współautorka wielu innowacyjnych programów, min.: „Ogródek u Gryfitów”, „Sad u Gryfitów”, Turystyczno-ekologiczny program „Eko-tur”. W swojej pracy próbuje zarazić uczniów pasją do przyrody, środowiska i nauczyć poszanowania dla każdego stworzenia żyjącego na Ziemi. Podczas dodatkowych zajęć uczy młodzież nawigacji na mapach morskich.

Edyta Romanczuk-Ozdoba

Nauczyciel przyrody i biologii. Od 18 lat pracuje w Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 5 w Słupsku. Współautorka wielu innowacyjnych programów min. „Ogródek u Gryfitów”, „Sad u Gryfitów”, Turystyczno-ekologiczny program „Eko-tur”.

